

BẢN TIN NGÀY NGHIÊN CỨU BIỂN ĐÔNG

(Cập nhật 27/4/2020)

Tình hình nổi bật

Đại sứ EU tại ASEAN, Igor Driesmans, trả lời phỏng vấn của TTXVN ngày 27/4 cho biết EU quan ngại về các hành động đơn phương gần đây ở Biển Đông, trong đó có việc triển khai tạm thời hoặc thường trực các lực lượng hoặc thiết bị quân sự trên các thực thể đang tranh chấp, quấy rối hoặc đe dọa tàu cá và các tàu khác, cũng như cố gắng đơn phương áp đặt các địa giới hành chính mới.

Đại sứ Trung Quốc tại Úc, Thành Cảnh Nghiệp, ngày 27/04, cho hay việc Úc theo đuổi điều tra độc lập về đại dịch Covid-19 có thể khiến người Trung Quốc tẩy chay sinh viên, du khách và hàng hóa Úc; và Bắc Kinh nghĩ chính phủ Thủ tướng Scott Morrison "có động cơ chính trị" trong việc kêu gọi điều tra quốc tế về dịch bệnh, nghe theo lời của "một số thế lực ở Washington".

Đại sứ quán Trung Quốc tại Philippines ngày 24/4 phát hành video âm nhạc về chia sẻ vùng biển với Philippines làm người dân Philippines phẫn nộ. Video "One Sea" do Đại sứ quán Trung Quốc sáng tác nhằm mục đích kỷ niệm một "kỷ nguyên hợp tác mới" giữa Philippines và Trung Quốc. Tuy nhiên, video đã nhận được phản ứng phẫn nộ từ người dân Philippines, chỉ trích viễn cảnh vùng biển được chia sẻ giữa cả hai nước, trái ngược với những tranh chấp hiện tại trên Biển Đông.

Cục Hải Sự Tam Á của Trung Quốc thông báo hàng hải về hoạt động dầu khí của Trung Quốc tại Biển Đông. Cảnh báo hàng hải Quỳnh Châu số 0037, tại Nam Hải, từ 24h00 ngày 26 tháng 4 đến 24h00 ngày 29 tháng 4, tàu "Nam Hải 222" kéo giàn khoan "Thăm Dò số 3" từ tọa độ 18-22.22N 107-41.15E đến tọa độ 17-52.83N 108-26.33E, tại cửa Vịnh Bắc Bộ; cáp kéo dài 500m, tốc độ 5knot.

Hải quân Mỹ, ngày 27/4, hoan nghênh Hải quân Hoàng gia Úc đã tham gia tập trận ở Biển Đông, thể hiện Mỹ và Úc có "chung lợi ích trong đảm bảo tự do hàng hải".

Ngày 27/4, mạng Đài Loan Trung Quốc cho biết máy bay quân sự Mỹ xuất hiện tại Biển Đông, tổng cộng 12 lần trong tháng 4. Lần gần nhất vào ngày 25/4 khi máy bay săn ngầm P-3C của Hải quân Hoa Kỳ đã đi vào Biển Đông qua eo biển Ba Sĩ.

NPN Hải quân Thái Lan, ngày 23/4, cho biết sẽ tạm dừng một số hợp đồng mua bán vũ khí, trong đó có việc mua hai tàu ngầm của Trung Quốc để dành ngân sách cho việc đối phó với dịch COVID-19. Các hợp đồng khác bị dừng là việc mua hai máy bay huấn luyện của Hàn Quốc và một số thiết bị quân sự từ Mỹ và Trung Quốc.

Góc nhìn Quốc tế

+ *Đông Nam Á:*

Damos Agusman, Vụ trưởng Vụ Luật pháp Quốc tế, BNG Indonesia, ngày 24/4 trên Twitter, cho rằng các bên không có yêu sách có thể vẫn trung lập đối với các yêu sách về lãnh thổ, bởi vì đứng về một bên không tạo ra ý nghĩa pháp lý. Tuy nhiên, họ nên ủng hộ các nguyên tắc của UNCLOS 1982.

Học giả Malcolm Cook & Ian Storey Viện ISEAS ngày 24/4, nhận định COVID 19 làm tăng nhiệt cạnh tranh Mỹ - Trung tại Đông Nam Á, gây khó khăn cho Mỹ nhưng tạo cơ hội cho Trung Quốc tại Biển Đông. Sự lan rộng của COVID-19 tạo ra các thách thức tác chiến đối với quân đội Mỹ tại khu vực Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương, trong khi đó Trung Quốc tận dụng những cơ hội này để chứng minh khả năng ứng phó virus đúng đắn và vượt trội của mình. Trong thời gian dịch bệnh, Bắc Kinh tiếp tục khẳng định các yêu sách lãnh thổ và tài phán tại Biển Đông. Tuy nhiên, dịch bệnh bắt nguồn từ trung tâm công nghiệp của Trung Quốc nên trong thời gian tới có thể các dòng FDI sẽ dịch chuyển từ Trung Quốc đến Đông Nam Á.

Chuyên gia pháp lý Aristyo Darmawan (Đại học Indonesia), ngày 26/4, trên Moderndiplomacy, bình luận rằng Trung Quốc đang học hỏi Mỹ cách thức sử dụng và diễn giải luật quốc tế phù hợp với lợi ích của mình. Cộng đồng quốc tế đang lên án các yêu sách của Trung Quốc đối với gần như toàn bộ Biển Đông là không phù hợp với UNCLOS 1982 và việc Trung Quốc không tuân thủ phán quyết của Tòa Trọng tài thể hiện thái độ không tôn trọng luật pháp quốc tế. Darmawan đánh giá trên thực tế Trung Quốc đang chọn những nội dung luật pháp quốc tế có lợi cho mình và sử dụng để giải thích cho các lập luận của Trung Quốc.

+ *Châu Âu - Mỹ:*

Học giả Bill Hayton, Viện Chatham House (Anh), ngày 25/4, bình luận về ý kiến của tờ Wall Street Journal rằng Mỹ nên công nhận chủ quyền ở Trường Sa của các nước như Việt Nam, cho rằng đây là một đề xuất không tốt; thay vào đó các bên nên công nhận nguyên trạng chiếm đóng tại Biển Đông và đây là cách giải quyết tranh chấp lãnh thổ đỡ tệ nhất.

Học giả Julian Ku, Đại học Hofstra (Mỹ), và học giả Gregory Poling, Trung tâm CSIS (Mỹ), ngày 24/4, bình luận về ý kiến tờ Wall Street Journal rằng Mỹ nên công nhận chủ quyền tại Biển Đông của các quốc gia như Việt Nam, cho rằng đây là một khuyến nghị chính sách không hợp lý. Ông Poling cho rằng Mỹ vẫn nên duy trì chính sách đã có kể từ những năm 1930, đó là (i) công nhận các yêu sách biển hợp pháp và phản đối các yêu sách biển bất hợp pháp (ví dụ như của Trung Quốc); và (ii) phản đối việc sử dụng vũ lực trong giải quyết tranh chấp lãnh thổ - và Mỹ vẫn nên duy trì lập trường trung lập của mình.

Học giả Michael C Davis, Trung tâm Quốc tế Woodrow Wilson (Mỹ), ngày 26/4, nhận định Trung Quốc khai thác vùng xám của luật pháp quốc tế, thúc đẩy yêu sách trái luật dựa trên sức mạnh. Trung Quốc từ lâu nhận thấy luật pháp quốc tế cơ bản có những khía cạnh gây bàn cãi, và nếu đưa ra một luận điểm dù đáng ngờ nhưng đủ lâu và thường xuyên, nước này có cơ hội biến quan điểm đó thành sự thật. Bắc Kinh cũng có yêu sách biển dựa trên khái niệm quyền lịch sử chủ yếu là hư cấu, và sức mạnh áp đặt khi cho rằng không bên nào có thể thách thức.

Giáo sư Robert Ross, Đại học Harvard (Mỹ), ngày 25/4, nhận xét việc Washington điều tàu đến Biển Đông cho thấy hải quân Mỹ vẫn duy trì hiện diện lớn ở khu vực. Ông cho rằng với việc điều tàu HD8 đi vào vùng EEZ của Malaysia, Bắc Kinh đang lặp lại việc xâm phạm EEZ như đã từng làm với Việt Nam năm 2019, để biến chúng thành hoạt động thường xuyên. Giáo sư Ross dự đoán Trung Quốc sẽ không muốn leo thang căng thẳng thành xung đột ở Biển Đông, nhưng gây áp lực lên các nước ở Biển Đông để nhắc rằng "cần điều chỉnh cho phù hợp với sự vươn lên của Bắc Kinh". Giáo sư Ross thừa nhận nguy cơ ASEAN bị Trung Quốc chi phối khi đàm

phán COC, nhưng ông cho rằng nếu đạt được thoả thuận này, các nước thành viên của Hiệp hội sẽ tự tin hơn trong đối phó với Bắc Kinh và giúp giảm bất ổn trong khu vực. Ông đánh giá đầu năm nay Việt Nam đã đưa ra tín hiệu tốt, khi tuyên bố sẽ cùng ASEAN duy trì sự tự chủ, "không chọn bên" trong cạnh tranh chiến lược của các nước lớn.

Học giả Greg Poling, Trung tâm CSIS (Mỹ), ngày 25/4 nhận định việc Trung Quốc đặt tên mới cho các thực thể ở Biển Đông là động thái bất thường và vi phạm luật quốc tế. "Vẫn chưa rõ lý do Trung Quốc đặt tên mới cho 13 điểm nằm ở rìa ngoài của rạn san hô Đá [Tây]. Trung Quốc chưa từng làm như vậy với bất cứ rạn san hô nào ở Biển Đông. Và theo luật quốc tế, các nước không thể tuyên bố chủ quyền với các thực thể dưới đáy biển".

Học giả Derek Grossman, Viện RAND (Mỹ), ngày 25/4 dự đoán Trung Quốc sẽ **không leo thang căng thẳng** và tình hình Biển Đông chỉ có "đột biến" nếu Trung Quốc tuyên bố vùng nhận dạng phòng không (ADIZ) hoặc triển khai cố định các chiến đấu cơ ở Trường Sa. Trong năm nay, Trung Quốc sẽ tiếp tục tăng các hoạt động đòi yêu sách ở Biển Đông, thúc đẩy tuần tra, diễn tập.

Raul Pedrozo, chuyên gia luật quốc tế từng nhiều năm làm việc cho Hải quân Mỹ, ngày 26/4 nhận định công hàm của cố Thủ tướng Phạm Văn Đồng không cho thấy Việt Nam từ bỏ Hoàng Sa và Trường Sa. Ngoài ra, "Nam Việt Nam" (với tư cách kế thừa Pháp), chứ không phải Bắc Việt Nam, là bên đang quản lý Hoàng Sa và Trường Sa vào năm 1958. Vì vậy, Bắc Việt Nam không có cả danh nghĩa lẫn chủ quyền trên thực tế đối với các quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa và không ở vào vị trí có thể từ bỏ các vùng lãnh thổ trên."

Học giả Bonnie Glaser, Trung tâm CSIS (Mỹ), ngày 26/4, nhận định các động thái gần đây của Trung Quốc vẫn nằm trong chính sách mà nước này tiến hành nhằm củng cố quyền kiểm soát hành chính tại Biển Đông. "Việc xây dựng các bộ luật trong nước, thiết lập khu vực quản lý hành chính mới, quân sự hoá các thực thể, tăng cường lực lượng bán vũ trang, sử dụng cách tiếp cận cây gậy và củ cà rốt trong chính sách kinh tế

v.v. cho thấy bộ công cụ mà Trung Quốc sử dụng để kiểm soát các hoạt động tại Biển Đông đang tiếp tục được mở rộng".

+ *Các nước khác:*

Rebecca Strating, Đại học La Trobe, Úc, ngày 23/4, trong báo cáo về bảo vệ trật tự trên biển dựa trên luật lệ và phản ứng khu vực, đánh giá có sự khác nhau rõ rệt ở mức độ mà các nước có chung quan điểm (like-minded states) về những vấn đề trên biển. Những khác biệt này kìm hãm các nước phát triển các lợi ích chung và hợp tác tốt hơn. Chính vì cách gọi có chung quan điểm này mà che mờ đi sự khác biệt về làm sao các luật quốc tế và trật tự trên biển được khái niệm hóa, đưa vào hoạt động và bảo vệ nhằm đẩy lùi những yêu sách thái quá của Trung Quốc tại Biển Đông và hơn nữa. Những khác biệt này được tạo nên bởi lợi ích của các nước, các toan tính chiến lược và cân nhắc lợi ích kinh tế. Hơn nữa, mỗi nước lại có tầm nhìn riêng về mối quan hệ giữa vùng biển này với an ninh và chủ quyền.

Giáo sư Carlyle Thayer, Đại học New South Wales, Úc, ngày 24/4 nhận định sự hiện diện của Trung Quốc tại vùng biển của Malaysia là một hành động đe dọa khác nhằm đưa Trung Quốc tiến gần hơn tới mục tiêu biến Biển Đông thành ao nhà của Trung Quốc: Nếu các nước khác muốn hoạt động ở vùng biển này thì phải có sự cho phép của Trung Quốc và hành động theo khuôn khổ nhất định; kết cục là không có hải quân Mỹ, không có công ty dầu khí nước ngoài và chỉ có Trung Quốc thống trị.

Giáo sư Douglas Guilfoyle, Đại học New South Wales, Úc, ngày 25/4, nhận định việc Trung Quốc đặt tên cho một số thực thể nằm dưới mặt nước có thể vi phạm luật quốc tế. Ông cho rằng theo, luật quốc tế về giải quyết tranh chấp biên giới, hành động của một quốc gia yêu sách đối với một vùng lãnh thổ sẽ không có giá trị pháp lý nếu ở đó đã có tranh chấp với các nước khác. Quy định này tồn tại nhằm hạn chế những hành vi như giống như Trung Quốc đang thực hiện ở Biển Đông.

TS. Sascha-dominik dov Bachmann, trường Luật Canberra, ĐH Canberra, Úc, ngày 25/04 cho rằng chính quyền và quân đội Trung Quốc đang lợi dụng đại dịch COVID-19 để tiến hành 'chiến tranh không giới hạn' và cách tiếp cận 'chiến tranh ba phương diện': (i) áp đặt sức ảnh hưởng thông tin; (ii) đẩy mạnh tuyên bố chủ quyền

đối với Biển Đông, Biển Hoa Đông và áp đặt với Đài Loan và Hồng Kông; và (iii) biến "ngoại giao khẩu trang" thành một phương thức mới tác động đến đời sống và kinh tế toàn cầu. Tuy nhiên, cách làm của Trung Quốc đang phản tác dụng, bị phản ứng ở nhiều nơi.

Rebecca Strating, Đại học La Trobe, Úc, ngày 25/4 nhận định mặc dù Nhật và Hàn Quốc có lợi ích trong việc duy trì tự do hàng hải, trật tự dựa trên luật lệ ở Biển Đông, nhưng hai nước không muốn gia tăng căng thẳng; Nhật và Hàn cũng lo ngại bất cứ giải pháp cho tranh chấp tại Biển Đông nào cũng có thể có bất lợi cho yêu sách trên biển của hai nước này. Do vậy, học giả này khuyến nghị hai nước nên tăng cường áp lực đối với Trung Quốc để nước này tuân thủ luật quốc tế, thực hiện yêu sách phù hợp với Công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển, và tôn trọng các thể chế pháp lý trong việc giải quyết tranh chấp trên biển.

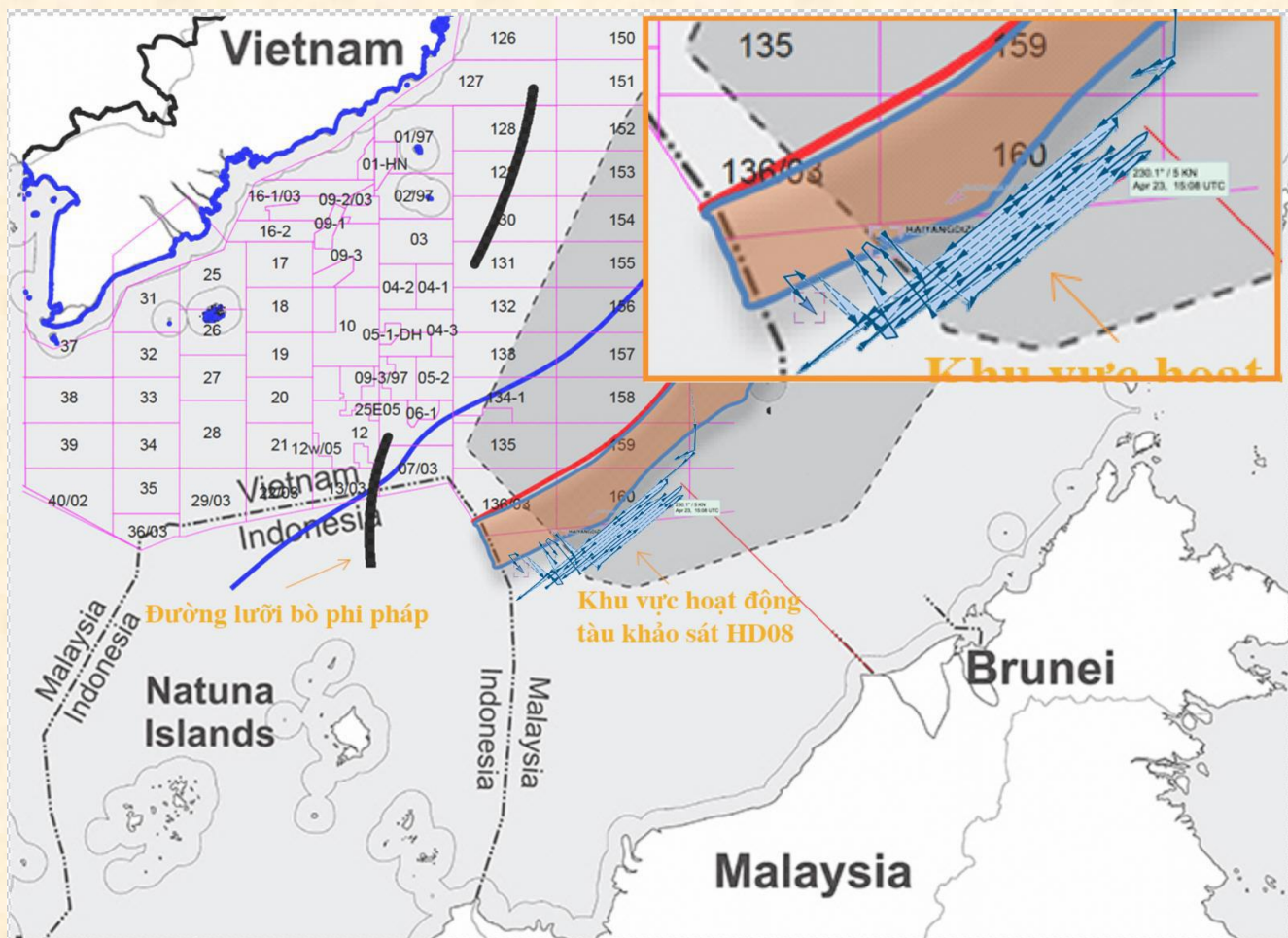
Abhijit Singh, nguyên sĩ quan hải quân, chuyên viên nghiên cứu cao cấp, giám đốc Sáng kiến Chính sách Biển tại ORF, Ấn Độ, ngày 25/4, đăng trên ORF rằng, hành vi xâm lược của Trung Quốc gần đây ở Biển Đông liên quan đến Ấn Độ ở 3 khía cạnh: (i) hoạt động dân quân biển của Trung Quốc tập trung vào khu vực phía tây Biển Đông và gần với Ấn Độ Dương, nhằm vào các quốc gia có mối quan hệ chính trị và quân sự gắn gũi với Ấn Độ như Việt Nam và Indonesia; (ii) diễn biến ở Biển Đông trùng hợp với sự gia tăng về tần suất hoạt động của Trung Quốc ở tây Ấn Độ Dương, đặc biệt là sự hiện diện của tàu khảo sát và nghiên cứu Trung Quốc; (iii) sự gia tăng các vụ việc tàu do thám Trung Quốc ở khu vực Ấn Độ Dương. Quan điểm của Ấn Độ đối với Biển Đông đến nay vẫn là trung lập, thận trọng trong hành động và phát ngôn. Tuy nhiên cái giá của việc không nói và không làm gì sẽ ngày càng cao. Việc Trung Quốc tăng cường kiểm soát Biển Đông báo hiệu sẽ mở rộng ảnh hưởng ở đông Ấn Độ Dương. Theo đó Ấn Độ cần thể hiện sự đoàn kết với các đối tác ASEAN bằng việc công khai tuyên bố phản đối hành vi của Trung Quốc.

Nhà báo Shishir Gupta, ngày 24/4 trên tờ Hindustan 24/4 cho rằng lợi dụng thế giới chống COVID 19, Bắc Kinh đẩy mạnh chính sách Biển Đông. Ông cho rằng

Ấn Độ có lợi ích ở Biển Đông và lợi ích bất biến của Ấn Độ là hòa bình, ổn định; Ấn Độ ủng hộ giải quyết tranh chấp hòa bình không sử dụng hoặc đe dọa sử dụng vũ lực.

Cận cảnh Biển Đông

Tàu khảo sát địa chất HD8 của Trung Quốc hiện diện trong vùng biển của Malaysia bước sang ngày thứ 12 (tính đến ngày 27/4). Dữ liệu cho thấy, tàu HD8 đã bắt đầu vòng khảo sát thứ 11 từ 01:53 giờ theo giờ UTC. Hướng đi chuyển dịch dần theo phương ngang, giống như hướng di chuyển từ ngày 24/4.

(Bản đồ chỉ để minh họa vị trí hoạt động của tàu HD08)

Biên tập: Đinh Anh
Đồ họa: Thùy Dương